



LÊTÎF HELMET

HELBESTVANÊ

TEPEŞER Û

HEJARAN



Xelil Duhokî

Nivîsîn li ser helbestên Letîf Helmetî, çêj û tameka taybet dide mirovî, çinku ew bi zimanekê sivik û rewan dinivîse û her zû xwendevanî radikêşe cîhana berhemên xwe. Ew bê perde, bê tem û mij, bê asteng û girê dinivîse. Ew mîna stêreka geş xwe li esmanî xuya dike. Ew ne bi tenê, ji bo girupeka berteng, hişyar û zana dinivîse, belku ji bo tevaya karker, cotkar û bisporan jî helbetan divehîne. Ew peyvên xwe, mîna gul û rihanan bi ser cemawerî de direşîne û xelk jî, wan himbêz dikan.

Ew jî weke Hemzatufê dibêje: " Ez ji Xudê, hêvî û tika dikim ku, min ji zimanê min bê behir neke, çinku ez dixwazim bi renekê helbest, pirtûk û tevaya berhemên xwe, binivîsim ku, ji bo diya min, xwîşka min û gişt xelkê aşkera û hêsan bin. Min nevê ez dilê wan nexweş bikim, belku min divê bextiyarî û kêfxweşiyê ji wan re



bîbim. Çinku heke zimanê min xera bû, hîngê ew çend jiyana min têk dide û dilê min diêşîne." (1) Belê; helbest ji pênuşa wî, mîna ava kaniya dizên, rêka xwe dişeqînin û xwe digehînin nav mejî û ruha xwendevanî. Çi di mejiyê wî de heye dibêje û çî di torkê wî de heye, vala dike meydanê. Ew ji çî hêz, rijêm û deselatê natirse û bi wê çendê, helwêsta mirovekê dilsoz û xemxor nîşan dide û bi wê rê xizmeta gelê kurd dike û wî ber bi bajarvaniyê dibe.

Helbest ji cem Letîf Helmetî, wek av û nanî ye. Dema nenivîse, hîngê dimire. Lewra jî berhem û pirtûkên wî pîrr in, lê bi hêz in, diserketîne û cihên xwe di pirtûkxana kurdî de kirîne. Ez bawer dikim ku, pîrraniya pirtûxanên mala jî, bi pirtûkên wî dixemlandîne. Her edebdostek jî hebe, bêguman nav û dengê wî bihîstiyê, çinku bi rewîştên xwe yên paqij, helwêstên xwe yên mirovane û welatparêziya xwe, şiyaye biçê nav dilê her kurdekê. Kemal Mîrawdêlî vê rastiyê, pêtir aşkera dike û dibêje: "Letîf mirovekî paqij e, paqijiyeka bê sinor. Xwedan ruheka paqij e. Ji vê paqijiya wî, rastî, dilsozî û sozên sofîyaneyên wî dizên. Lewre nabe yek Letîfî binase û xweş nevé. Ew kesekê xweştiviye." (2)

Mirov dikare bêje ku, çendîn sala, li pîrraniya bajarên Kurdistanê û li Bexdayê jî, eger fêstîvaleka şîirî hatiba gêran, bêgman diviyabû

Letîf Helmetî, helbestên xwe tê de xandibana. Çinku wî cihê xwe di dilê xwendevanî de kiribû. Ferhad şakelî, li ser behre û hunermendiya wî dibêje: "Di nav helbestvanên îro yên Kurdistanê de, bawer nakim kesek bi qasî Letîf Helmetî, xwedan behreya şîirî be. Di destpêka salên 1970 ê de, ew weke taviyeka barana buharê barî û bi dirêjîya çendîn sala, bibû diyardeka edebî di ferhenga kurdî de, rexnegir û rojnamevanên kurd jî, bi xwe û helbestên xwe ve mijûl kiribûn." (3)

"Di sala 1970 ê de, bizaveka nû ya edebî, bi mebest û armanca pey dakirina riyên nû, wek guhrîna zimanê şîirî, bûçûnên şîirî û teknîkên nû, ji dayik bû. Mebest ji wan riyên nû ew bû ku, bikarin derbirîne ji kovan, azar, xem û xewnên mirovê kurd bikin." (4) belê; Letîf Helmet, yek ji pêşengên vê bizavê bû û helbesta nû ya kurdî jî, gehande pileyên bilindtir. Ji bo çespendina vê rastiyê jî, Refîq Sabir dibêje: "Dema basî nûkirina helbesta kurdî, di salên 1970 ê de bête kirin, bi hizrâ min, divê berî her kesî, navê Letîf Helmetî bêt. Yekemîn komela helbestên wî ku, di naverasta sala 1970 ê de belavbû, nîşana derketina dengê nû yê helbestê bû û her wesa diyardeka nû bû di edebê kurdî de. Çinku bi zimanekê nû yê şîirî hate meyanê û bûçûnên nû digel xwe anîbûn." (5)

Ji bo ku ew helbestvanekê navdar û jîr ê kurd e. Xwedan taqet û



şiyânên şiiiryên bilind e, lewre li cem xelkê xoştivî û bi rûmet e. li ser vê çendê jî, Hemeseîd Hesên dibêje: " Bi dirêjîya salên heftê, ne-tirstirîn, xoştivîrîn û serkeftîrîn helbestvanê kurd bû. Helbest keçek e zû xwe davêje himbêza wî, bi tenê awirekê lê bide, çî cihê bixwaze digel diçe. Gelek bi jîrî digel peyvê dilîze. Eger kurdan şaril Budlêrek hebe, ew Letîf Helmet e." (6)

Bi rastî jî, ew çûye nav dil û derûna xelkê. Ev çende bi hêsanî nabe. divê rewîşt, jiyana wî ya rojane û helwêstên wî yê mirovane, ew gehandibe vê encamê. Nexwe çewan edîbek dikare hin xoştivî be. li ser vê çendê, Ebdulrehman Zengene dibêje: " di her peyveka wî de, rastgoî, dilsozî, derûnpakî, kurdperwerî û welatparêzî serhildidin û bê perde û perjan, hest û bîrên xwe derdibire. Lewre bê pesindan, Letîf Helmet, pêşengê karwanê helbestanê ya salên 1970 ê ye ku, piştî wî yê Riwangeyî jî, ew şop girtin û ew rêbaz meşandin." (7)

Bi dirêjîya van 26 salên borî, gelek lêkolîn û gotarên edebî, bi zimanên kurdî û biyanî, li ser helbestên wî yê hatîne nivîsîn, lê mixabin ku, li vê xerîbiyê destnakevin. Yusif Heyderî di lêkolîneka xwe de, bi zimanê erebî dinivîse: " Letîf Helmet, diyardeka şiiirî ye û kaniyek e hişk nabe. Ew ji cîhaneka efrandinê pêkhatiye, cîhanek taybet û kûr. Ji bo ku mirov biçe nav vê cîhana

rind û xweşik, pêdivî lêkolîneka berfireh û pîrraliye." (8)

Letîf Helmet, helbestvanek e bi doza gelê kurd û welatê xwe ve girêdayî ye. Nemaze texa hejar û bindest. Lewre jî, hêvênê pîrniya berhemên wî ku, çîrok û helbestan, ji bo zarok û mezinan dinivîse, li ser axîn, derd, xem, kovan, xewn û paşeroşa xelkê kurd û mirovatiyê pêk hatiye. Her çend carna li ser xemên xwe yê taybet û ruha xwe ya westiyay jî divehîne, lê dîsan wan di nav xemên tevaya mirovan de, dihelîne. Ew nikare ji bin vê sîberê derkeve, çinku ew pîrr bi mana peyvê mirov e... Ji bo serferazî û bextiyariya mirovan dijîtin. Nemaze mirovê kurd yê bindest, tepeser û ezyetdayî. Yê ku bi sedan sala ye, welatê wî wêran dibe û xwîna wî ya paqij dirijîte ser axa wî ya paqij. Belê; Letîf Helmet ji bo van dinivîse.

Hezaran sale, dijmin welatê wî wêran dike û ter û hişkî pêk ve dişewitîne. Ne bes vê, belku navên gund û bajaran diguherînin û şûnwarên welatê wî jî diherifînin. Ew mirov e û rêza wî ji bo miravatiyê heye, dixwaze gelê wî, mîna gişan jiyana xwe bi tenahî bîborîne. Lê dijmin hemî riya li ber digirin û jiyane lê dikine dozex. Lewre ew daxwaza mirovên bi bawer û netirs dike ku, beramber vê sitemê rawestin. Bi aşî û biratiyê, mafê netewê wî nadin, belku bi xebat, qurbanî û xweragirtinê ew tene



wergirtin. Ew di vê helbesta xwe de, tif li vê aşitiya direwîn dike.

"Kanê Xalîlo? Li ber dergehê mezin

Bê tirs ji Mesîhî re bêje:

Incîla xwe bişewitîne.

Peyvên xwe di bin derya windabûnê de, kilît bike

Ey Pêxemberê aşitiyê

Leşkerê kêvjalên hov divê

Nexşê bajarê min biguherîne.

Navên kolanan û dengê bajarê min biguherîne.

Nav û nîşanên bajarê min bidize.

Min xoştivî xiste nav lepên xwe

Kete ber rimên wan!

Mirovatî kire lawkek ji bo wan

Kotira bi niklê xwe birî, ew jî kuşt wan." (9)

Ew berdewam hewar û gazî dike. Lê kes bersiva wî nade! Êdî ji diruşmên xapînokên mirovatîyê bêzar dibe. Bawerî bi biratiya saxte û aşitiya direwîn namîne. Çinku çi hêzên xêrxazên dinê di hewara gelê wî naên! Ew di binê bîrê de ye û kesê hay jê nîne. Belê; ma çewan ev hemî karesat û boblatên vî netewê hejar û bê xwedî, nagehin herçar aliyên dinê?! Ma dibe, mirov di dînekê pîroz de, bira û hevbîr be û paşî bi navê Xudê û wî ayînî, mirovê kurd bikujin û fetwayên qirrkirin û kafiriyê ji bo derxînin û encam bidin.! Ma çira mirovatî çarekê ji vî gelî re nabîne? Erê; dema hemî dergeh bêne girtin û çî alîkarî jî nebe, hîngê mirovê

kurd neçar dibe ku, bi çavekî din temaşay van diruşmên direwîn bike û li tolê bigere. Dema hêviyên wî didizin û jiyna gelê wî serûbin bîkin û gîrnîjînê li ser lêvên zaroka bikujin. Êdî ew li riyên din digere û divê xwe biparêze. Lewre ew di vê helbesta xwe de, bi vî rengî digel dinê dipeyive.

"Kê ev stirane ji bo min vegêra!?"

Kê hetava xweziyên min, havête gewriya şêra!?"

Lafîte hemî direw in.

Civata Gelên Yekgirtî û serbestiya mirovî direw in.

Yasa... Wekhevî... Biratî...

Roşenbîrî... xwepêşandan... Aşitî...

Hemî pirupagende ne û direw in.

Dê vêca ey barûta tole û rastiyê

Di bahoza paytextê ronahiyeka nû de.

Tevan bipirtikîne,

Di wê xoştiviya têt û naêt de." (10)

Ew dixwaze xelkê kurd hişyar bike û ji wê sitem û ezyetê qurtal bike. Rê nîşanî wan dide û pîlan û nexşên dijminî aşkera dike. Digel hindê jî, helwêsta kesekê şoreşger werdigire û naxaze bibe lêbokê dîwanên axa û bigan û berevaniyê ji berjewendiyên wan yên genî bike. Lewre dema ew digel xelkê dipeyive, hîngê forma qisekirina Mesîhî bikar tîne û dibêje: " Ez ji



we re dibêjim..." Lê pirr caran ew xwe mîna Mesîhekê kurd dibîne, xaça xwe bilind dike û dixaze gelê kurd yê bindest û perîşan, ji dest û pencên Hecacên çerxê bîstê rizgar bike. Lê ew metodên Mesîhî yên mirovane û şîretên wî pêşkêş nake. Belku bi metodên vî serdemê kujtin û vebirandinê, serdemê nemana aşîti û biratiyê dixebite û xelkê kurd pal dide şoreş û serhildanê.

"Min navê mîna parseka bikim û Stirana ji bo axa bêjim.

Da min nekuje, da bihêle di koçka wî de bipeyivim.

Ez ji we re dibêjim: Pirr rengî, mikyac e.

Ez ji we re dibêjim: Biazirin...

Ji dij nexşe û bacê.

Yaxî bibin ji meydan û geracê.

Mirov mîna amîreta dikeve her-racê.

Yaxî bibin ji satûra sor bûyî bi xwîna Helacî.

Yaxî bibin ... Yaxî bibin

Ji Xudayê vî bajarî, ji Hecacî." (11)

Ew di gelek helbestên xwe de, hewarên xwe digehîne Xudê û Pêxemberê wî. xemên gelê kurd dike gelwaze û bi stûyê xwe yê zirav ve dike û ber bi dîwana Xudê diçe. Belê; ew ji bo rizgarkirina kurdan, hemî riya dişeqîne. Lê herdem dest vala û bê hêvî, vedigere welatê xwe yê wêran kirî! Ew pirr bi gewriya xwe hewar dike û serenca cîhanê a dikêşe rewşa kembaxa gelê kurd.

Ew li kesekî bi hêz û xwedan şîyanên mezin digere ku, derkeve û vê sistemê nehêle. Ew li benda Mihemedekê ye ku vî gelî bigehîne kenarê tenahî û xweşiyê. Ew li benda hêza Ebabîlekê ye ku, bêt û leşkerê dijminan bide ber kevirên Sicîl. Zîndan û girtûgehan biherrişîne û milê kurdan ji ber satûra dijminan qurtal bike. Ew hewara xwe digehîne Pêxemberî û jê re xuya dike ku, çend car Kurdistan wêran kirîne, mizgeft û heta Qurana pîroza wî jî şewitandine... Ew wê rewşê û azarên gelê kurd, bi eşkerayî di vê helbesta xwe de, destnîşan dike. Werin em bi hev re bixwînin.

"Min xoştivî nivîsî li ser keştiya xwe.

Nav û nîşan hêlan li ser gora xwe.

Ez im. Ez im

Di ferhenga hemî zimanan de, win im.

Taziyê ji bo yekem rojê dikim.

Ez digirim, li tevaya şkefta digirim.

Ger Mihemedî bibînim, dê jê re bêjim:

Çira Zulfeqar te xistiye destê dijminên Emar?

Dê jê pirsim: Çira dubare Ebabîl Leşkerê Ebrehey nadene ber kevirên Sicîl?

Dê jê pirsim: Tu çi ji zîndna dizanî?

Bastîl. Bastîl.

Hezareha Nuqreselman.



Dê jê pirsim: Derbareyî sedan tawan.

Dê jê pirsim: Tu dizanî. Tu dizanî.

Çend car şewitandin kurdistan!
şewitandin, çend mizgeft û çend hezar Quran! "(12)

Ew bi hemî bawerî û bûcûnên xwe ve, girêdayî texa bindest û hjare. Ew ne bes guh dide pirtûk û teoriyan, belku di piratîkê de jî, digel tepeser û rûtên welatê xwe ye. Ew baş agehdarî kawdanên hejaraye, çinku di jorên hotêlên here erzan de, bi tenê jiyaye û derdê feqîriyî û dûriyê kêşaye û dîtiye. Ew bihayê nanî dizane û dehan cara li kolanên xerîbiyê birçî û bê xwedî maye. Lê bi rastî helbestvanekê cergasin e û tirsê rê li ber xweragirtin û xebata wî negirtiye. Ji lewre jî pirr xweştiviye.

Ew mirovek rastgoye û xelkê naxapîne, anku ne her bi peyvê, belku bi karî jî, vê çendê nîşan dide. Werin em vê helbesta wî bixwînin, da ku bizanin ku heta çi pileyê digel xelkê xwe yê hejar daye û beşdarî xem, derd û xoşiyên wan dibe.

"Hejarîno...

Ger we hest kir, dengê min yê we nîne.

Rengê min, yê we nîne.

Ger we hest kir, xema min ya we nîne.

Devê min yê we nîne.

Helbestên min bidirrin.

Mîna peykerekê kirêt, min bi-herrifînin.

Ger we hest kir, mîna we ne birçî me.

Ger we hest kir, li dervey zinca we dijî me.

Ger we hest kir, burjuwazî me.

Navê min, mîna jenga parey birrenin

Ger we hest kir, mîna we zehmetkêş nînim.

Mîna hewe kaniya xem, jan û êşa nînim.

Ger we hest kir

Min di dilê xwe de bikujin

Bi hevokeka mezin binivîsin

şairekê tirsinok û direwîn mir..."

(13)

Mirov helwêst e, lê dema di riya serferazî û serbilindiyê de be. Divê helwêsta mirovî, beramber doza adil û jiyana rojane, paqij û rasteqîne be. Ji xwe kesê bê helwêst, di nav civatê de, bê biha ye. Bi taybet di nav rêzên gelê me de, helwêst mîna nan û avê pêwîst e. Çinku welatê me dagîrkiriye û em jî bindestîn. Helbet di nav rêzên tevaya serhildan û şoreşên kurdî de jî, bi dehan kesên zana, nivîskar û jîr, xwe gorî axa pîroz kirîne. Lê li aliyê din jî, bi sedan kesên tirsinok û xweperês jî hene ku, çi helwêstên şoreşgerane wernagirin û belku roleka pîs û nebaş dibînin. Hîngê bêguman dîroka gelan, rûpelên reş ji bo tirsinok û yarêngavê dinivîse û yê geş û zêrîn jî, ji bo welatparêz



û şoreşgeran dixemlîne. Letîf Helmet, helbestvanekê xwedan helwêstên şoreşgêrane û bilind e û welatparêzekî jêhatiye. Berhemên wî, vê rastiyê destnîşan dikin. Werin em vê helbesta wî bixwînîn.

"şairokên tirsinok

Ey zelumên bê nav û lêbok

Hûnin. Hûnin

We helbest kirine nala hespê sultanî.

We da bi av, bi nanî.

We da bi maç, bi navranî.

Ey zelumên pîç...

Kê gote we, helbestê pêşkêş bikine

şah û xelîfên xesandî?

Erê şa pîroze yan pêlava hejarî ya dirrandî?

Ew deholâ hûn lê dixin, wê kun bibe.

Wê rojek bê, koçk û kela hemî şaha, kavil bibe.

Evca hîngê, kî dê ji bo helbestên we bikir bibe.

Ey zelumên bêrûmet û genî.

Ey şairên mîna solê, her li binî.

"(14)

Gelê kurd ji neçarî dest daye tîvengê û şerê rizgariyê dike. Çinku hemû rê lê girtine û ji bo ku xwe ji vebirandinê biparêze, ew toşî şerî bûye. Her wesa ji her alî dijminan dûrpêç kiriye û bêhna wî çik kiriye. Welat wêrankirîne, mirov bi saxî veşartîne, zik li jinên aviz peqandîne, gundiyên hejar di şkefta ve şewitandîne û gel bi giştî dane



ber hêrişa çekên kîmyawî û qirrkirinê. Belê; dema ev hemî tadaye û ezyete hebe û mirovatî û wîcdan jî nemîne, hîngê ev gelê tepeser, hewara xwe bigehîne kê? Ew ji berevaniyê zêdetir, çi riya nabîne û ji lewre bi xebateka gerim û bê rawestan, mana xwe diparêze. Ew xuya dike ku aşit û biratî bi çekî peyda dibe. Ji Îsa pêxember re dibêje: Ev e ne demê diruşmên te ye. Here ji dîrokê derkeve. Yê me bikuje, divê tola xwe vekî. Yê didanekê me bişkêne, em dê serê wî herrişînîn!

"Ji hezretî Îsa re bêjin:

Ger birîna zarokê vî bajarî bibîn.

Çewa dipêçe û dibore, bê kerb û kînî.

Hêştâ cihê bizmarê zordaran

Di lepî de diyare.

Lew hewar e.

Ji hezretî Îsa re bêjin:

Ger bizanî zordarên vî çerxî.



Çewa zarokan dikujin, mîna mêş, kulî û berxî.

Dê Incîlê şewitînî,

Hewarkî û êye vî rexî.

Yê zilehekê li te xîne

Dê deye ber şêlka gulla û tolê derxî..." (15)

Karesat û boblatên mezin hatîne serê gelê kurd û heta niha jî, bi sedan xelkê me bi destên dijminan têne kuştin. Welat dişewite û her çi karên hov hene, beramber me têne kirin. Gelê ji bo rizgarkirina nîştimanê xwe xebatê bike, bêguman wê şehîdan jî bide. Her çend hizrên cuda û şerenîxa texeyî, di nav tevaya gelên dinê de hebûne û niha jî hene, lê mixabin ku, di nav gelê kurd de, ev nakokî û giriftarî, mezin bûne û şerê birakujiyê birînên kûr di dilê xelkê me de çê kirîne. Belê; vî şerî dilê xelkê me heland û omêdên paşerojê jî binax kirin. Ev e şerê wêrankirin û şewitandina Kurdistanê ye. şerê paşveman û binketina gelê kurde. şerek e ku serketin tê de nîne. şerek e ku doza kurdî çendîn sala paş ve dibe û li tariyê dihelîne. şerek e ku divê her welatparêzekê kurd li dij be û li riyên çareserkirinê bigere. Letîf Helmet, bi ruheka kurdekê paqij, xemxor û welatparêzekê hişyar, vê helbesta dilşewat divehîne. Rewşa gelê kurd û encamên vî şerî destnîşan dike. Ez helbesta wî ya bi navê(Nameyeka vekirî di pêşwaziya sala 1996) ê de, şirove nakim, çinku peyv bi xwe hewar

dikin û laneta li vî şerê xwekuştinê dikin.

"Bi xêr hatî ey sala nû

Çi di torkê te de ye, te çi anî?

Gulegenim û aşî, gulênêgiz û biranî.

Yan jî kelex, xwîn û malwêranî?

Ey sala nû

Tu mîna sala bûrî neke

Sala bûrî dilreq bû.

Tewalên ser cadan koçber kirin û her rev bû.

Kotira girmijîn û aşitiyê, nêçîra çifta bû. tabir şestîr

Kurdistan.

Kire Mergistan.

Em hemî ji bo pêşwaziya te hatîn û me hêviye.

Her çend em destvala ne, lê dilê me pîr xweştiviye.

Me gul divên, neku gulle.

Me nan divê, neku rondik.

Me kar divê, neku sitem û hutik.

Me girmijîn divê, neku peyvên rengîn.

Me aşî divê, neku şerê birakujiyê û xwîn.

Tirsinok in yên beşdarî şerê birakujiyê dibin...

Qareman in yên aşitiya navxwe dirust dikin...!" (16)

Jin di gelek helbestên wî de, cihek giring distîne. Ew di çendîn helbestên xwe de, wesan dide xuya kirin ku, çi keçik xwe nahavêne himbêza wî. Dibe ji lawazî, feqîrî û hejariya wî be. Ew xwe bêşiyar û



bêhêz beramber jinê û ciwaniya wê dibîne. Eger we nebe, pa çira keçik wî nakine kilê çavên xwe û nakin ristikên rengîn, bejin û stûyên xwe pê naxemlînin!. Çira li govendan destên wî naşidînin û li sererêkan jî, awirên evîniyê lê reşînin!?. Ew riyeka din ji bo himbêzkerinê dibîne û car xwe dike mêvanê xewnên wan û carna jî, keçikên şeng û xweşik, radikêşe cîhana xewnên hingivîniyên xwe. Ew nikarin xwe ji xewnên wî rizgar bikin.

"Ger di xewê de şairek hat

Viya te himbêz bike.

Viya bi zûrê te maçî bike.

Ger di xew de şairek hat

Viya te birevîne, bibe ji xwe re.

Ew ez im...

Bes di xew de dikarim rûnim bi te re." (17)

Ew xwedan hesteke nazik û derûneke paqij e. Ew bi wê bejna xwe ya kinik û porê xwe yê qijavij, lê bi cergê şêra û bi dilekê mezin û pîrr evîndarî û dilovanî, herdu destên xwe ji bo keçekê vedike. Ew bi dirêiya şevan û rojên bêkariyê, li benda keçên rind û xweşik dimîne, lê kes di tan û hewarê naêtin! Belê; ew di vê cîhana berfireh de, xwe bi tenê dibîne. Hinde caran bi xerîbiya xwe digehe pileya namobûnê.

"Ax dema carna di jora xwe ya wek qefesa de

Ez xwe divenisînim û digivêşme serêk

Ez hez dikim

Dilê xwe mîna parçeka goştê gehî.

Bavême ber pisîka birçiya pişt dergehî.

Bila êdî stirana nelûrîne bo keçekê.

Ku di dilê de nabe cihê şairekê ...!" (18)

Letîf Helmet, bêguman helbestvanekê bi nav û deng e û xwedan behre(mewhîbe), taqet û şiyânên edebiyên bilind e. Berhemên wî ji aliyê form û naverokê ve di serketîne. Teknîka nû bikartîne û jîrane bi peyvê dilîze, bê ku mebesta xwe berze bike. Di nav xelkê de jî pîrr xoştivî û hêjaye. Bi zimanekê şîiriyê resen, sivik û rewan dinivîse. Helbestên wî ji wênên şîirî mişt in û hevokên wî jî ciwan darêjtîn e, musîka wan mirovî dihejîn in. Ew zû mebestên xwe digehîne xwendevanî û dilê wî xweşik dike û tesîrê li ser dihêle. Şairê ereb Ebdulwehab El Beyatî, di helbesteka xwe de, dinivîse:

"Mîhracay gote Xalibî

Te çî di gustîla xwe de, veşartiye:

Dilopeka jehrê

Laneta evînê

Yan jî zeriyeke xweşik

Bi xemgînî lê vegêra:

Helbestên xwe û xemên hejaran

"(19)

Belê; di gustîla Helmetî de jî, bi tenê helbest, xem û kovanên hej-



aran hene, ne ku jehir û pîlanên genî û saxte. Ew ji bo texa bindest û tepeseran dinivîse û xwe li ber tevaya lihî û nexweşiyên jî radigire, ta ku doza wan ber bi pêş de bibe û keştiya xwe bigehîne kenarê tenahî û serferaziyê. (Letîf Helmet, di sala 1947 ê de, li bajarê Kifrî, ser bi parêzgeha Kerkûkê, ji dayik bûye. Di sala 1963 ê de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û di rojname û kovarên kurdî de belav kirîne.) (20) Helbestên wî yê hatîne wergerandinî çendî zimanên biyanî. Ev helbestên min di vê lêkolînê de, bikar anîn, ji dîwanên wî, tîpên erebî û ji kurmanciya jêrî (sorani) wergerandîne kurmanciya jorî. Mebesta min ew e ku, berhem û cîhana hunermendiya wî, bigehînim tevaya kurdên parçên Kurdistana dagîrkirî. Hêvîdar im pirtûkxana kurmancî bi vî lêkolînê dewlemend bibe. Heta niha bi dehan pirtûkên helbestan û vekolînên edebî çap kirîne.

ÇAVKANÎ

1. Bedel Revo Mizûrî. Sînahiyên çiyayî, Bexda 1989, rûp 7.
2. Kemal Mîrawdêlî. Rojname Hetaw, hej. 4 û 5, Lenden 1996, rûp 4.
3. Ferhad şakelî. Di nameka xwe de, ku ji bo min hinartiye.
4. Xelîl Duhokî. Kovara Nûdem, hejmar 18, rûp 66.
5. Refîq Sabir. Di nameka xwe de, ku ji bo min hinartiye.
6. Hemeseîd Hesên. Goraniye balnekirawekan, Swêd 1994, rûp 135.
7. Ebdulrehman Zengene. Di nameka xwe de, ku ji bo min hinartiye.
8. Yusif Heyderî. Rûpelên rengîn ji edebê kurdî, Bexda 1991, rûp 118.
9. Amadebûn bo le dayikbûnêkîtir. Dîwana helbestan, Silêmanî 1973, rûp 7.
10. Her ew çavkanî, rûp 14.
11. Her ew çavkanî, rûp 18.
12. Her ew çavkanî, rûp 26- 27.
13. Pirçî ew kiçe reşmalî germiyên û kwêstanîm e. Dîwana helbestan, Silêmanî 1977, rûp 30.
14. Her ew çavkanî, rûp 30 - 31.
15. Ew honraweyey ke tewaw debê û tewaw nabê. Dîwana helbestan, Bexda 1979, rûp 30-31.
16. Kovara Dengê Melbendî, hejmar 1, Emerîka 1996, rûp 29 - 30.
17. Ew honraweyey ke tewaw debê û tewaw nabê. Dîwana helbestan, Bexda 1979, rûp 9.
18. Pirçî ew kiçe reşmalî germiyên û kwêstanîm e. Dîwana helbestan, Silêmanî 1977, rûp 22 - 23.
19. Kovara El Hewadis ya erebî, hejmar 2051, sal 1996, rûp 54.
20. Kemal Mîrawdêlî. Rojname Hetaw, hejmar 4 û 5, Lenden 1996, rûp 4.

